پلاره !

ته څوک يې؟

(مرکه)

گل حميد خان

ليکوال: شاه محمود کړوال

گل حميد خان په ۱۳۹۳ل کال کې

پښتي ډيزاين: فياض حميد

پلاره !

تــه څــوک يــې ؟

(مرکه)

ليکوال : شاه محمود کهوال

۱۳۹۳ ل

بسم الله الرحمن الرحیم

کتاب پېژندنه:

د کتاب نوم : پلاره ! ته څوک یې ؟

لیکوال : پوهنمل شاه محمود کډوال

خپرندوی : لیکوال

کمپوز : لیکوال

ډیزاین : لیکوال

چاپکال : ۱۳۹۳ ل

چاپشمېر : ۱۰۰۰ ټوکه

ډالۍ

سولې او سوکالۍ ته !

سریزه

د فرعون معالج داکتر سینوهه په خپل کتاب کې ، چې نږدې (۳۵۵۰ ق م) کې لیکل شوی لیکي : ای هغو راتلونکیو نسلونو چې زما کتاب لولئ ! بې له شکه ستاسو د ژوند وسایل به زموږ تر ژونده پرمختللي وي ، خو د بشر ناپوهي بدلون نه مومي . څه چې زه په دې کتاب کې لیکم ، هغه ستاسو په ژوند کې هم شته. زما په ژوند کې ډیر بتان شته ، چې خلک یې عبادت کوي ، د یوه بت پلویان ړیره پرېږدي او د بل بت پلویان ږیره خریي او بیا دواړه سره جګړه کوي او خپلو کې ډېرې وینې سره تویوي .

سینوهه رښتیا ویلي ، موږ له تېرو څلوېښتو کلونو راپدېخوا لاهم له دې حالت نه وتلي نه یو . خو په یوه توپیر او هغه دادی ، چې کله ږیره خرېیلي له واکه لرې شي ، بیا له ږیرې او تسبیحو پرته ژوند کولای نه شي او ږیرور چې کله واک ته ورسي ، دومره ږیره بوندۍ کړي ، چې پېژندل یې بایومیتریکو معایناتو ته اړتیا لري .

دا آثر یوه ساده مرکه نه ده ، چې لیکوال د خپل پلار سره ترسره کړې وي ، بلکې دا د دېرشو (۱۳۳۰- ۱۳٦۰ ش) کلونو ژوندی تاریخ دی ، چې یو نسل یې بل نسل ته بیانوي ، یا په بل عبارت

د سولې نسل یې د جګړې نسل ته بیانوي چې دا نه یواځې یو مسوولیت دی ، بلکې رسالت هم دی . لکه چینایي فیلسوف کانفوسیوس ، چې وایي ، که چېرې مونږ خپلې تجربې راتلونکي نسل ته بیان نه کړو ، نو دا خواران مجبور دي ، چې تېروتنې بیا تکرار کړي .

په دې لیکنه کې هڅه شوې ، چې د یوه شخص د ژوند اړخونه د موجودو واقعیتونو په رڼا کې بیان شي ، چې دا د خپل ډول لومړنی آثر دی ، چې یو ځوان لیکوال یې د تاریخ لیکنې په برخه کې رامنځته کوي . دا آثر په شلمه پېړۍ کې د یوه افغان د ژوند تیارې برخې بیانوي ، چې زموږ د پینځه زره کلن تاریخ دعوه تر پوښتنې لاندې راولي ، د مثال په ډول هغه خلک ، چې په شلمه پېړۍ کې تر شپږمه زده کړې کوي او د لېسې لپاره دریشي نه لري ، چې په اغوستلو یې خپلو زده کړو ته ادامه ورکړي ، د هغو وړاندېنیو خلکو تاریخ به بیا څا لیکلی وي ؟

(پلاره ! ته څوک یې ؟) د ځوان استاد شاه محمود کډوال رساله ده ، چې یو پلار د خپل زوی څلور پوښتنې ځوابوي ، چې دا یواځې د شاه محمود کډوال پوښتنې نه دي ، چې له ښاغلي ګل حمید خان څخه یې کوي ، دا نړدې د ټولو افغانانو پوښتنې

دي ، چې هره ورځ يې يو زوی له خپل پلاره کوي ، خو دا يواځې ښاغلی کډوال دی ، چې دا موضوعات يې د کاغذ پرمخ ليکلي دي . ډېرځلي تاريخ په مړو ليکل شوی ، خو کډوال دا کار په ژونديو ترسره کړی دی .

د دې رسالې په يوه برخه کې لولو، چې (خاد) پخپله نظارت خونه کې د ګل حميدخان د تورنولو لپاره جعلي اثباتيه مدارک (د حزب اسلامي د تنظيم کارت) جوړوي ، چې دا د ډېر فکر ځای دی ، چې خدای (ج) خبر ، دې ډول مدارکو به څومره قربانيان درلودل ، چې يو يې زه يم ، چې پروني (خاد) او نني (ملي امنيت) د جعلي اسنادو په اساس د اختطاف په جرم اته مياشتې بندي کړم .

زه له ټولو ځوانو ليکوالو غواړم ، چې د دې ډول نوښت لارويان شي ، د ځوان ليکوال د لا ډېرو نوښتونو په هيله .

درناوی

محمد اکبر (شير)

د اريانا پوهنتون پخوانی استاد

زه څوک یم ؟

پورتنۍ پوښتنه مې تل مخته مخته کېدله ، تر ډېره راسره ځواب شوې وه ، کله نا کله بیا بې ځوابه کېدله . زه په ډېرو مواردو کې له نورو جلا یم ، هغه چې هغوی کوي او وايي ، زه يې نه کوم او نه وایم . دا توپير که څه هم الله (ج) پیدا کړی ، خو په ځینو حالتونو کې د نورو ډېرو انسانانو او زما د ملګرو تګ او همانديي يو لور ته او زما بل لور ته ؛ حېرانوونکې وه . که څه هم په ټولو مواردو کې له نورو جلا نه وم ، خو په ډېرو کې مې جلا فکر درلود ، دې حالت زه له پلار سره یوولم . په دې هڅه کې شوم چې د خپل فکر او زړه خړبوونکي وینه بايد وپېژنم ، موخه مې ارثي او نورې لېږدوني وې ، چې له پلاره ماته راغلي وې . ما له خپل پلار سره ډېر وخت یوځای ژوند کړی او ښه يې پېژنم ،خو د ده د ژوند یو داسې پړاو وو ، چې ښه پرې پوه نه وم ، دا پړاو هغه وخت تېر شوی وو ، چې زه کوچنی وم ، په دې پړاو پوهېدل زما لپاره مهم وو.

پلار مې د دې کیسې (مرکې) پروخت څه د پاسه اویا کلن ، خو تکړه وو ، د ګړېدلو ځواک يې پیاوړی او زغم يې ډېر وو ، خو د دې کیسو بیا یادلو خوند نه ورکوه ، ما اړوېسته ، چې کیسه وکړي . د دې مرکې پر وخت مې پلار بغلان ته زموږ د پوښتنې لپاره راغلی وو ، دوه درې ورځې دلته وو ، بیا بیرته ننګرهار ته لاړ.

دا آثر يوه مخامخ مرکه ده . پلار مې د خپلو سترگو ليدلی حال او د هغه وخت چاپېريال انځورکړی .کېدای شي ځينې مالومات يې نيمگړي وي ، خو له دې ټولو غوره پايله ترلاسه کېدای شي. د مرکې ژبه هغه ده ، چې پلار مې کارولې ، خو زما لاسوهنه هم پکې روښانه ده. زه اړ وم ، ځينې جملې سمې کړم او ځينې کلمې پښتو کړم ، خو په مانيز اړخ کې مې لاسوهنه کړې نه ده . په دې مرکه کې ما ډېر څه د ځان لپاره پيدا کړل ، خو ډېر داسې څه هم پکې وو ، چې د ټولو لپاره پاموړ دي ، په ځانگړې توگه ختيځوالو ته . د دې مرکې ځينې برخې سړی خندوي ، خو دردوونکې برخې يې ډېرې دي او د تاريخ د يوه تياره پړاو کيسه ده .

درناوی

شاه محمود کډوال

لړم / ۱۳۹۲ ش

- پوښتنه : پلاره ! ته څوک يې ؟

ځواب : زه ګل حمید خان د عبدالحمید خان زوی ، پر ۱۳۲۰ لمریز کال د لغمان ولایت ، په کټل کې زېږېدلی یم . پلار مې دهقان وو ، وروسته یې د کمزورتیا له امله د دهقانۍ سپک کارونه کول . بیا یې په کلي کې دوې ژرندې په اجاره ونیولې په یوه کې خپله کنبېناسته او بلې ته یې ژرندګړی نیولی وو . پلار مې د محمدغوث زوی ، چې زما نیکه (محمدغوث) د نوې کلا له خانانو سره بوخت وو ، د محمد غوث پلار یا زما غورنیکه د غونډۍ له اوریاخیلو کټل ته کوچېدلی وو . د پلار له خوا اوریاخیل او د مور له خوا هزارمېښې پښتون افغان یم .

زه په کوچنیوالي کې د کلي له دوو وتلیو او شتمنو میرمنو (میاخیله بي بي او بې بي ادې) سره د دې لپاره مزدور وم ، چې یوخوا څه وګټم او بلخوا له دوی څه زده کړم ، دوی به ماته لوست کوه . میاخیله بي بي د کلي د یوه مخور مرزا صاحب میرمن او بي بي ادې هم د یوه مولوي صاحب میرمن وه .

نهه کلن وم ، چې د دیني زده کړو لپاره د عمرزیو د لنډاخیلو په جومات کې طالب یا د خلکو په ژبه چړي شوم . بیا د پړویي په جومات کې طالب شوم ، چې په هغه وخت کې یې امام مولوی

صاحب نجم الدين وو . له هغې وروسته په ۱۳۳۰ لمريز کال کې زموږ په کلي (کټيل) کې کليوال (دهاتي) ښوونځی جوړ شو په ۱۳۳۱ لمريز کال کې مې هلته په لومړي ټولگي کې زده کړې پيل کړې ، دې ښوونځي درې ټولگي درلودل ، يانې درې کلن وو ، د څلورم ټولگي زده کوونکي د قلعه السراج لومړني ښوونځي ته استول کېدل . ما په کليوال ښوونځي کې درې کلنې زده کړې پای ته ورسولې ، بيا راغلم د قلعه السراج لومړنی ښوونځی مې هم په ډېره مينه او ښه درجه پای ته ورسوه او له شپږم ټولگي فارغ شوم .

د لومړني ښوونځي يا له شپږم ټولگي څخه د فراغت وروسته بايد زه د نورو زده کړو لپاره د روښان لېسې ته تللی وای ، خو داسې ونه شول . د هغه وخت د قانون پر بنسټ ، د روښان لېسې هر زده کوونکی اړ وو ، چې دريشي واغوندي زما له پلار سره د دريشۍ پيسې نه وې ، له دې لامله له روښان لېسې پاتې شوم .

فکر کوم ۱۳۳۸ لمريز کال وو ، چې زموږ د يوه خپلوان مرزامحمدظفرخان په واسطه د ننگرهار د کرنې مديريت په چوکاټ کې ، د بڼوالۍ په درې کلن کورس کې د زده کړې په موخه داخل شوم . دا کورس مې هم ډېر په مينه ولوست او پای

ته مې ورساوه . په ۱۳۴۱ لمريز کال کې د ننګرهار ولايت د کرنې په مديريت کې د مامور په توګه په دنده وګمارل شوم ، چې د دندې ځای مې د ننګرهار شاهي بڼ وو .

يوکال وروسته کابل ته تبديل شوم او د کرنې وزارت ، د طبيعي سرچينو رياست ، د ځنګلونو په مديريت کې په دنده بوخت شوم. د ځنګلونو مديريت د پغمان د قوريې آمريت ته وروپېژندلم او هلته مې په چاپانۍ قوريه کې د هېواد خدمت کوه . د دندې په بهير کې مې په خوست او بغلان کې هم خدمتي دندې ترسره کړې دي .

په ۱۳۴۴ لمريز کال کې ، د قانون له مخې د عسکري خدمت لپاره د کندهار قول اردو پينځمې فرقې ، شلم غونډ ، لومړي کنډک ته وروپېژندل شوم ، يوکال وروسته د غونډ د خدمت په بلوک ، د لوژيستيک په مديريت کې کاتب شوم . که رښتيا ووايم د عسکرۍ په دوره کې شوخ وم ، له دې لامله ډېر وکړول شوم. له بده مرغه د عسکرۍ په دوره کې هم غريبۍ او ناوړه اقتصاد ځوروم ، دومره وس او پيسې راسره نه وې ، چې د رخصتيو پروخت کور ته راشم .

د عسکرۍ دورې تر پای ته رسېدو وروسته ، پر۱۳۴۷ لمريز کال د ننګرهار ولايت د کانال رياست کې په دنده وګمارل شوم لومړی په هډې فارم کې وم بيا غازي اباد فارم ته لاړم او هلته مې دنده ترسره کوله .

په ۱۳۵۰ لمريز کال کې مې واده وکړ ، په لومړي سر کې د جلال اباد ښار په ريګ شاه مردخان کې د خپلې کورنۍ سره اوسېدم يو کال وروسته د غازي اباد فارم اړوند مېنې يا قصبې کې دولتي کور راکړل شو او هلته مېشت شوم . نږدې ۴۷ کاله مې د الله (ج) د رضا ، د هېوادوالو او هېواد لپاره د ونو او بڼونو خدمت وکړ او په ۱۳۸۹ لمريز کال کې له دندې تقاعد شوم .

- پوښتنه : د سياسي ادلون بدلون په اړه که راته وواياست؟

ځواب : زه په داسې وخت کې نړي ته راغلم ، چې د ظاهرشاه دوره وه ، په همدې دوره کې ځوان او د دولت مامور شوم ، د ظاهر شاه دوره داسې وه چې ښه امنيت وو ، تيری او ښکاره ظلم نه وو ، خو اقتصادي ستونزې ډېرې وې ، خلکو درې وخته ډوډۍ موندلی نه شو ، د صنعت څرکونه ښکاره شوي وو کوچنۍ فابرېکې جوړې شوي وې ، د ظاهرشاه په دوره کې هر ډول رسمي بدلونونه ډېر په ارامه ترسره کېدل ، دولت پياوړی او په ټولو برخو واکمن وو . سياسي غورځنگونو خپل کار کوه چې فکر کوم په څلوېښتمو کلونو کې يې ځان په رسمي توگه ښکاره کړ .

کله ، چې داودخان په ۱۳۵۲ لمريز کال ، د چنگاښ په ۲٦ مه سوله ييزه کودتا وکړه او جمهور ريس شو ، په دې وخت کې د داودخان د ډلې (ملي انقلاب) له لوري نيوني پيل شوې او خلک ورکېدل . داودخان د هېواد د ودانولو لپاره ډېر پلانونه جوړکړل ، خو ټول د کاغذ پرمخ پاتې شول ، د ظاهرشاه د دورې په پرتله ډېر لږ اقتصادي بدلون او لوړتيا د ولس په ژوند کې

وليدل شوه ، نور هماغه حالت وو . داودخان که څه هم جمهور ريس وو ، خو ډېر ديکتاتور انسان وو ، دی د ننګرهار ولايت د غازي اباد فارم ته راغلی وو ، ما پخپله ورسره روغبړ کړی او لاس مې ورکړی دی . داودخان په پښتو پوهېده ، خو ويلای يې نه شوه ، د يادوړ خبره داده ، چې کله داودخان په غازي اباد فارم کې په ملي او دولتي تاسيساتو ګرځېده ، نو په هغه وخت کې په فارم کې موجود روسي سلاکاران خپلو دندو ته نه راتلل او نه يې غوښتل داودخان سره وګوري ، موږ ته يې ويل ، چې داودخان يو پوځي جنرال دی ، موږ ډارېږو چې څه راته ونه وايي .

د داودخان پروخت په (ملي انقلاب) کې ګډون جبري او حتمي وو ، که څوک به له دوی سره نه وو ، په مرګ او ربړونو به ګواښل کېدل او له هر ډول ملي امتيازونو د محرومېدو زيګنالونه ورکول کېدل .

په ۱۳۵۷ لمريز کال کې، چې کله کمونستي پوځي کودتا وشوه او نورمحمدترکی واکمن شو ، د پخوا په پرتله يو څه ازادي شوه ازادي په دې مانا چې يو هېوادوال کولی شول ، د خپل حق غوښتنه وکړي ، په رسمي بلنو او دعوتونو کې د شرابو کارونه

دود شوه ، دا کار د داودخان پروخت هم وو ، خو د ترکي پر وخت څه ناڅه رسمي شو ، ويل کېدل به چې يو شرابي يا په نشه ککړ انسان ته څوک سپک کتلی نه شي ، بد رد ورته ويلی نه شي ، د نشې پر وخت به يې روغتون ته رسوي . حالت يو څه پوځي شو ، وسلې ډېرې شوې ، د واکمن غورځنگ او نظام غړي په وسلو سمبال شول ، د (خلق) او (پرچم) د اختلاف له امله به چې کوم پرچمی له دندې گوښه کړای شو ، وسله به ترې اخېستل کېدله .

د داودخان د دورې يو شمېر مامورين له دندو گوښه کړای شول (خلقيان او پرچميان) په دندو وگمارل شول ، په دې وخت کې د مجاهدينو بريدونه هم ډېر او ښکاره شول ، په کونړ کې مولوي حسين د مجاهدينو پوځي مشر وو او بريدونه يې کول ، د دولت له لوري د ځاني دفاع (دفاع خودي) نيمه پوځي ځواک جوړ شو ، لومړی به په زور خلک دې ځواک ته نيول کېدل، خو وروسته يو څه ماديات ومنل شو ، هماغه وو چې د زور موضوع يو څه لږه شوه .

زما په ياد د نورمحمد ترکي دوره داسې وه ، چې مثبت ټکي پکې وو ، د خلکو حقوقو او بيت المال ته احترام کېده ، په غريبو

کارگرو ظلم او ستم پای ته ورسېد . په دولتي فارمونو کې داسې ډېر گارگر او مامورين وو ، چې له تاکل شوي حد يې ډير کار کوه ، د بېلگې په توگه د جمعې ورځې کار ، خو چا يې مزدوري يا حق الزحمه نه ورکوله ، د نورمحمد ترکي په دوره کې د دوی حق ورکول کېده . که څوک به د واکمن غورځنگ غړی نه وو ملي حق يې خوندي وو . د واکمن غورځنگ او نظام غړي چې زموږ چارواکي وو ، له خلکو سره يې ښه چلند کوو او د حق پلويان وو . دا هاغه څه وو چې زموږ په ژوند کې وو ، موږ ورسره مستقيم او مخامخ اړيکی درلود ، د نورمحمد ترکي پر وخت که به چېرته کوم ناوړه کار کېده ، نو اورېدل کېدل به چې (پرچميان) دي ، پرچميان د قدرت او څوکۍ ډېر لېوال وو ، د ده پر وخت کرگري او بزگري خوځښتونو ته پام ډېر شو او د ځمکوالو او خانانو له ستم وژغورل شول.

کله چې حفيظ الله امين قدرت ته ورسېد ، په دولت او ټولنه کې کوم ځانگړی بدلون تر سترگو نه شو ، ځکه يو مازيگر وو هسې تېر شو ، رسمي او نارسمي حالت د پخوا په څېر وو ، خو د حفيظ الله امين په پرتله نورمحمد ترکی په خلکو گران وو .

پر ۱۳۵۸ لمريز کال کارمل او روسان په پوځي بڼه واکمن شول عام وګړي ډېر خپه وو ، ټول هېواد په وير اخته وو ، ځکه يو بشپړ پوځي نظام واکمن شو ، د روسانو راتګ په ولس ډېر درووند او ژور اغېز وکړ . د دينپالنې او ملتپالنې احساسات يې راوپارېدل ، کارمل هم په ټولنه کې ډېر سپک ښکارېده او چا ورته په ښه سترګه نه کتل ، چا به د شلمې پېړۍ شاه شجاع (شاه شجاع قرن بيست) چا د (ټوکرۍ قهرمان) باله ، چا به يې له نوم سره د (ښاغلي يا صاحب) کلمه نه ويله ، هغه چې پخوانيو ولسمشرانو ته کارېدله .

ورځ تر بلې د کارمل د سياسي ډلې (پرچم) پرضد ولسي افکار بدېدل او خلکو ترې ډېره کرکه کوله ، ځکه ويل يې دوی د روسانو ګوډاګي دي ، د هغوی په زور واکمن شوي دي . د کارمل پر وخت دهشت او وحشت ډير شو. خلقيان ، اخوانيان شعله يان او ملتپال نيول کېدل او د نظام د دښمن په نوم وژل کېدل . په همدې وخت کې د نظام استخباراتي څانګه (خاد) ډېره فعاله او پراخه شوه . ولس او سياسي ډلو پورې ترلي وګړي تر ډېر سخت څار لاندې وو ، د مجاهدينو خوځښتونه تر پخوا

ډېر پیاوړي شول ، افغان ملي پوځ کمزوری او روسان پخپله له مجاهدینو سره په جګړه بوخت وو .

د کارمل پر وخت لوړې څوکۍ او مقامونه ، یواځې پرچمیانو ته ورکول کېدل او نور هېڅ وو . په ټیټو څوکیو کې نور وګړي ټاکل کېدای شول ، دا موضوع په پوځي او ملکي دواړو برخو کې دود وه ، کارملیانو په ټولنه کې اسلام او مسلمانانو ته په سپکه کتل خو له ډاره یې دا موضوع نه ښکاره کوله ، ځکه له ولس وېرېدل.

کله چې د (خاد) پخوانی مشر داکتر نجیب الله واکمن شو ، د پخوا په پرتله حالت ښه شو ، خو اوبه له ورخه تېرې وې، داکتر نجیب الله یو شمېر ښه کارونه وکړل ، چې د کارمل ناولې خېره له خلکو هېره کړي ؛ هغه د هېرېدو نه وه . کله چې داکتر نجیب الله ننګرهار ته په رسمي سفر راغلی وو ، د هډې فارم په زیتونو فابریکه کې یې له دولتي مامورینو او ولس سره غونډه درلوده ، د فابریکې یوه ښځینه کارکوونکې د کارکوونکو په استازۍ پورته شوه او د خپلو اقتصادي ستونزو نه یې سر وټاکوه داکترنجیب الله ته یې وویل ، چې په کابل کې دولتي کارکوونکو ته په کوپون کې خوراکي توکي په ارزانه بیه ورکول کیږي ، خو

موږ ته په ننگرهار کې يوائې (۱۲۰) افغانۍ راکوي مامورينو ته يوډول امتياز او کارگرو ته بل ډول امتياز ورکول کيږي . داکتر نجيب الله سمدستي خپل سکرتر ته وويل ، چې موضوع ياداشت کړي ، د همدې ورځې په شپه د وخت دولتي رسنۍ (راديوتلويزيون) اعلان وکړ ، چې د مامورينو او کارگرو ترمنځ په کوپوني امتيازونو کې هيڅ ډول توپير نه شته او ټولو دولتي کارکوونکو(ماموراو کارگر) ته به د ژوند لومړني اړتياوړ توکي (اوړه ، غوړي ، چاى ، بوره او سابون) يوشان او وړيا ورکول کيږي . په دې توگه د کارکوونکو ستونزه ، ديوه شخص په وينا چټ پټ حل شوه او په دولتي کارکوونکو ، چې ډير غريب وو اختر جوړ شو .

داکتر نجيب الله له مخالفينو سره د سولې لړۍ پيل کړه ، پوځي چاپيريال يو څه ملکي شو ، ولس د پخوا په پرتله سوکاله او خوښ وو ، روسي يرغلگر ځواکونه وويستل شول ، تر دې چې له موږ سره په کرنيزو چارو کې بوخت روسي سلاکاران هم وويستل شول ، دوى د ظاهرشاه له واکمنۍ راهيسې دلته مېشت او په کار بوخت وو . داکتر نجيب الله په هېواد ، هېوادوالو او خپلواکۍ مين افغان وو ، د داکتر نجيب الله پر وخت په دولتي

ادارو کې د کارملي او افراطي پرچميانو ارزښت لږ شو ، هغه چاته ارزښت ورکول کېده ، چې ملي ګڼو ته به ژمن وو ، فکر کوم د داکتر نجيب الله واکمني ډېره نږدې تېره شوې ډېر سپيناوي ته اړتيا نه لري ، خلک پرې ښه پوهېږي .

په اويايمو کلونو کې د داکتر نجيب الله د واکمنۍ ړنګېدل او د مجاهدينو واکمنېدل ، د هېواد د فرهنګي ، اقتصادي ، سياسي او پوځي بنسټونو د ويجاړونې لوړتيا يا اوج وو ، زه چې د ظاهرشاه پروخت سرتيرى وم ، ماته د افغان ملي پوځ ځواک ښه څرګند وو ، په وروستيو کې په نويو پوځي وسېلو د پوځ سمبالولو او د کادرونو روزلو ، افغان ملي پوځ ښه ځواکمن کړی وو . د دولتي ملکي کارکوونکي په توګه راته د ملکي برخې چارې او ځواک هم ښه څرګند وو ، هر څه له منځه لاړل ، ملي پانګه مو په ګاونډيانو وپلورل شوه .

طالبان چې کله واکمن شول ، نو حالت څه ښه او سخت شو. له مجاهدينو سره يې توپير دا وو ، چې يو نظام يې درلود ، څه ناڅه د ولس پوښتنه کېدله، خو طالبانو ته ډېر په ګټه وو . د مجاهدينو په څېر ، په هره کوڅه کې دولت نه وو ، يو نظام او يو پرېکنده مشر (ملاعمر) يې درلود . فزيکي امنيت د پخوا په پرتله ډېر

ښه شو ، خو بيا هم ، يو بشپړ ملي او ولسي نظام نه وو ، له ځانه پرته يې بل څوک نه خوښېدل ، مسلکي کادرونه له دندو گوښه کېدل او پرځای يې طالب گمارل کېده . ښووني او روزنې ته ورځ تر بلې پاملرنه کمېدله او پوځي چارو ته ډېر پام کېده او نور چې دا هم ژوندی تاريخ دی خلک پرې پوهېږي .

دا اوسنی د ښاغلي کرزي دولت ، خو پرېږده ، پخپله د ده په اړه وايم ، چې کرزی مارماهي دی . مارماهي د دې لپاره چې ماران راخپل کړي ، سر ورښکاره کوي ، ځکه سر يې د مار په څېر دی او د کبانو يا ماهيانو د راخپلونې لپاره ، هغوی ته لکۍ ښکاره کوي ، ځکه لکۍ يې د ماهي په څېر ده. ښاغلی کرزی هېڅ نه مالومېږي ، چې څه شی دی ، نه له ملت سره دی نه له نظام سره ، بس د شکاڼه مرداری دی ، نه خس دي نه سره کرزی ښه ملتپال سياستوال نه دی .

- پوښتنه : ایا تاسې د کوم سیاسي غورځنګ غړي واست او یاست ؟

ځواب : له بده مرغه په هېواد کې مې ، تر دې وخته داسې کوم سیاسي بهیر ونه لید ، چې د زړه له کومې له هغه سره موافق اوسم.د سیاسي غورځنګونو تګلارې راته ډېرې تنګې ښکارېدلې او زه د یوه ازاد مزاج خاوند وم ، نه مې غوښتل خپله خپلواکي محدوده کړم . د ظاهرشاه پروخت چې کله سیاسي ډلې جوړې شوې ؛ زور نه وو ، څه ناڅه ولسواکي وه . سیاسي غورځنګونو ته تګ او نتوتل اختیاري وو ، غورځنګونو خپل کار په دیموکراتیکو اصولو برابر مخته وړه ، خلک يې په زور او جبر سره جزبولای نه شول . ډېرې بلنې راکړل شوې ، خو ناپيلتوب مې خوندي کړ ، د داودخان پروخت د (ملي انقلاب) غړو هم ډېرې هڅې وکړې ، چې ما خپل کړي ، تر دې چې و يې ګواښلم ، چې له دندې به ګوښه او سنګسار شې ، خو بیا مې هم خپل دریځ وساته . وروسته کمونستان راغلل ، هغوی هم خپل ټول زورونه راباندې ووهل ، خو کوم سیاسي غورځنګ ته لاړ نه شوم . یادوړ داده ، چې ژوند مې ټول داسې ځایونو کې کړی چې هلته نظام وو ، ځکه نو د هغو سیاسي ډلو تر فشار لاندې

راتلم ، چې په واک یا نظام کې وو ، د جهادي او نورو مخالفو سیاسي یا پوځي ډلو نه لرې وم .

مجاهدین چې کله واکمن شول ، د نورو خلکو اړتیا ورته نه وه ځکه هغه د سنگر ملگري هم پرې ډېر شوي وو . طالبانو هم پوځیانو او سرتېرو ته اړتیا لرله ، چې دا کار له ما نه کېده ، له دې لامله ناپېیلی پاتې شوم . د دې ټولو سره سره په بېلابېلو وختونو کې د شعله یي ، خلقي ، اشرار ، حزب اسلامي او کمونست (بقایا) په سیاسي نومونو ځورول شوی او کړېدلی یم ، په وروستیو کې د (نامطلوب) تر نوم لاندې له دندې گوښه کړای شوم . بیاهم کرزي ته دې خدای (ج) خیر ورکړي ، چې ده راته کوم فردي بد رسولي نه دي .

- پوښتنه : که د بندي کېدو کيسه مو راته وکړئ ، ولې او څنگه بندي شوئ ؟

ځواب : وړاندې مې وويل ، چې زه په ټولو واکمنيو کې ناپېيلی افغان وم او له سياسي غورځنگونو سره مې اړيکی نه درلود خو ملگري او دوستان مې په هره ډله کې وو . د کارمل وخت وو ، د ننگرهارولايت د کانال په پروژه او رياست باندې د (پرچم) کمونستي ډله واکمنه وه ، ډېر لږ خلقيان هم په دندو کې وو، خو ټول د مخالف (مجاهدين او نورو) پروړاندې يو وو ، يواځې له ولس سره په چلند کې يې توپير وو ، هغه هم کله ناکله په وگړو پورې تړل کېده په دې مانا ، چې په ټولنيزو چارو کې ، د يوې ډلې د دوو غړو ترمنځ ډېر توپير ليدل کېده .

محمد آصف همکار د لغمان ولايت ، د نيازيو سېمې د کوټاخيلو اوسېدونکی د پرچم له کمونستي اړخ څخه وو ، دی د غازي اباد فارم آمر وو ، خو خپلې گېډې ته ډېر وفادار، غل او مغرور انسان وو ، د دې ترځنک ډېرظالم هم وو . همکار په دې نوم خپل ځان پر خلکو تپلی وو ، چې گواکې ميرمن يې د داکتر خدايداد بشرمل خور ده ، د بشرمل تر نوم لاندې يې غلا کوله خو دروغ يې ويل . داکتر خدايداد بشرمل د لغمان ولايت د

چهاردهي اوسېدونکی ، له سياسي اړخه پرچمی ، په لومړي سر کې د ننګرهار ولايت د ولايتي کميټې منشي ، بيا وروسته د زون لوی رييس وو ، پوه او ولسپال انسان وو .

هغه وخت چې زه د غازي اباد په فارم کې د پلان مدير وم ، زما او د آمر (محمد آصف همکار) ترمنځ اړيکي ښه نه وو ، لامل يې داوو چې همکار غوښتل زه هم د ځينو مامورينو په څېر ، ده ته غوړمالي وکړم ، خو دا رانه نه کېده . زما او د ده ترمنځ بد اړېکي هغه وخت په شخړه واوښتې ، چې زما ورور يې له کاره ګوښه کړ .

زما ورور (سيدحبيب) د غازي اباد فارم آمريت ، د تخنيک مديريت اړوند د ساتنې (حفاظې) ماشينکار يا تراکتور چلوونکی وو ، دی په ناقانوني توګه د همکار له لوري له کاره ګوښه کړای شوی وو . زه او ورور مې په همکار پسې ورغلو چې د دې خبرې پوښتنه وکړو ، خبرې ترخې او خړې پړې شوې همکار زما زنې ته لاس راوړ او ټيله يې کړم ، ما هم له ستوني ونيو او شاته دېوال سره مې دوه ، درې جټکې ورکړې په دې سره همکار خپلو ساتونکيو (مليشه وو) ته غږ کړ ، چې (هله راشئ ! پرما بريد دی) .

د مليشه وو مشر غلام نبي د غلام محی الدين زوی ، چې دی هم د لغمان ولايت د نيازيو سيمې ، د کوټاخيلو اوسېدونکی وو ، له خپلې ډلې سره راغی او مور دوه ورونه يې ښه ووهلو . محمدآصف همکار خپل ډېر کليوال د خپل آمريت په ملکي او نيمه پوځي څوکيو کې ځای پرځای کړي وو او له هغوی يې شخصي گټه اخيستله . د دې پيښې نه وروسته مور د ښې کوټ علاقه داری ته وپوړل شو ، هلته ښاغلی(هوتک) علاقه دار وو له مور يې پوښتنې پيل کړې .

هوتک هم له (پرچم) اړخ څخه وو ، علاقه دار مور ته وويل چې پر تاسې همکار عريضه کړې ، چې دوی اخوانيان دي او پرما يې بريد کړی دی .

مور خپله کيسه په رښتينې توگه علاقه دار ته تېره کړه ، هغه راته سپينه پاڼه راکړه او راته يې وويل ، چې په دې ډول يوه عريضه ته هم وليکه ، د دې ترڅنگ يې داهم راته وويل ، چې د داسې حزبي ښځه ... ځئ لاړشئ ! خپل کار کوئ . رښتيا چې دا (هوتک) ميړه او نر سړی وو.

زما او د همکار ترمنځ تربگني مړه نه شوه ، لا ژوندۍ وه . ما وړاندې وويل چې زما دنده د غازي اباد فارم د پلان مديريت

وو. یو وخت داسې راغی ، چې موږ د خپلو عوایدو حساب کوه په دې بهیر کې دولس ټنه غنم له عمومي شمېر نه کم شول ، دا هغه غنم وو ، چې همکار پټ کړي وو. همکار یو شمېر کرنیزې دولتي ځمکې هم له رسمیاتو او اسنادو پټې کړلې وې . د دې لپاره چې همکار خپله غلا پټه کړي ، په آمریت کې موجودو اسنادو کې یې لاس وهلی وو او د ځان په ګټه یې جوړ کړي وو غوښتل یې دا اسناد پر ما لاسلیک کړي ، ځکه زما لاسلیک ته یې اړتیا لرله . ما ترې انکار وکړ ، ورته مې وویل ، چې زه ستا د غلا ځواب ورکولای نه شم ، ده ویل ، چې په لغمان ولایت کې د ښاغلي بشرمل په ځمکو طبیعي آفت راغلی وو ، لږ شوي غنم مې هغه ته ورکړي دي . دا خبره هم دروغ وه . د کانال رییس انجینر عبدالرحیم رحیمي چې د لغمان ولایت ، د علي خیلو استوګن وو ، روسي مشاور او د کرنې مدیر ، ټولو راته وویل چې اسناد لاسلیک کړم ، خو دا کار مې ونه کړ ، دې موضوع همکار ډېر وکړاوه . کله چې ښاغلی بشرمل له دې موضوع خبر شو ، چې په نوم یې همکار غنم پټ کړي ، روسی مشاور هم پرې خبر دی او مخه یې نیولې نه ده ، سمدستي یې روسي مشاور له هغه ځایه وشاړه .

په یوه بله پېښه کې ، چې ما او همکار سره مخامخ شو او دی ډېر وکړېده داسې وه :
داکتر گل الرحمن ، چې د مرکزي کميټې غړی او د غني خيلو د لويې ولسوالۍ د حزبي کمېټې منشی ، له خلقي اړخ څخه، زما ملگری وو . شپه يې په غازي اباد فارم کې د لومړني سازمان له منشي شيرمحمد سره وه . ماته يې وويل ، چې ما سره موټر نه شته ، موټر راوليږه ، چې بټې کوټ علاقه دارۍ ته ځم . ما خپل چلوونکی له ځان سره واخېست . داکتر گل الرحمن مو راپورته کړ او د بټې کوټ علاقه دارۍ پر لور وخوځېدو . کله چې د غازي فارم دروازې ته ورسېدو د مليشې له مړو او ټپيانو سره مخ شو . په سپين خوړ کې ، د مجاهدينو سيمه ييز پوځي مشر(ملاکندهار) د پوليسو او ملېشې دوه ټاکونه ويشتي وو ، دا ملېشه به له روسانو مخکې تلله . داکتر گل الرحمن په پېښه د پوهېدو سره سم ماته وويل ، چې ما ژر علاقه دارۍ ته ورسوئ چې ځواکونه راوغواړم . دی مې هلته ورسوه ، ټېلېفون يې وکړ روسي پوځيان پر لسو زغروالو ټانکونو سپاره راورسېدل . زه هسې په انډېوالۍ کې په جگړه کنبېوتم ، خو چاره نه وه . روسي پوځيان مخکې موږ ورپسې روان وو ، چلوونکی مو ډېر

ویرېده . کله چې د یرغل او جګړې سیمې ته ورسېدو ، په لسګونو شخصي باروړونکې لارۍ ، د مخالفو وسلوالو له خوا له واټه ګرځول شوې وې ، ویل کېدل چې مالونه او پیسې یې ترې اخېستلې ، دا کار ورته ستونزمن شوی وو ، له دې لامله یې د لاریو چلوونکي او کلینران له ځان سره وړل . په همدې وخت کې موږ ور ورسېدو . امین الله صدیقي د کانال ریاست فني مرستیال چې له (پرچم) اړخ څخه وو ، امر یې وکړ ، چې دزې پیل کړئ ! د روسي ځواکونو قوماندان وویل ، چې دا خو ملکي او ولسي وګړي دي ، دوی ولې وولو ؟ صدیقي وویل ، دا ملکي او ولسي وګړي نه ، بلکې اشرار دي . روسي پوځیان اړ وو ، د صدیقي د امر سره سم دزې پیل کړي ، اور بل او دزې پیل شوې . یوه شېبه وروسته خلکو د ټانکونو لور ته رامنډې کړې او چیغې یې وهلې ، چې د خدای (ج) لپاره استاد (چلوونکی) مې مړ شو ، کلینر مې مړ شو ، ماما مې مړ شو ، پلار مې مړ شو زوی مې مړ شو ، پلانی مړ شو او ... په دې وخت کې دولتي سرتیري (ملېشه) د خار لپاره وړاندې لاړل چې د مخالفینو وسلې او نور راوړي . بیا جګړه ونښته او د ملېشې یو سرتېری برسیرن ټپي شو . ویل کېدل ، چې د مخالفینو پوځي قوماندان

(ملاکندهار) جګړې ته يو شمېر ولسي کليوال هم په زور راوستي وو ، چې يو څو يې د ملېشې له لوري ژوندي ونيول شول .

د يوه تن ملېشه سرتيري د ټېپي کېدو له لامله ، محمد آصف همکار د غازي اباد فارم آمر او د کانال رياست فني مرستيال امين الله صديقي پرېکړه وکړه ، چې درې تنه دې له نيول شويو ولسي وګړو اعدام کړای شي . ګل الرحمن په دې وخت کې ګوښه او لرې ولاړ وو ، کله چې اعدامول پيل شول ، يو تن زما شاته پټ شو ، نه پوهېږم ما کې يې څه ليدلي وو ؟ خو د الله (ج) کارونه دي . محکوم ولسي وګړي ، ډېر په معصوميت ، له ما غوښتنه وکړه ، چې ويې ژغورم ، ما ورته سپينې سپينې کتل، خو هېڅ مې کولای نه شو ، ځکه زه کوم چارواکی او حزبي غړی نه وم ، چې امر يا غوښتنه مې ومنل شي ، ملېشه راغله ، دی يې وېوره او وېواژه . دويم هم وويشتل شو ، د ده ساه اوږده وه ، د ساه وتلو پروخت ډېر شتېده ، جبار چرسي ، چې د محمد آصف همکار ورور وو ، راغی او د دې سړي په مرۍ يې خوله ولګوله په همدې وخت کې غلام نبي چې دی هم د همکار او جبار اوښی وو راغی او د جبار تر خولې لاندې ولسي وګړی يې دوه

ډزه په زړه کې وویشت او شهید شو . دربېیم چې یو کوچنی وو راغی او زما له دواړو پښو یې لاسونه راتاو کړه ، چې ما وژغوره ما فکر کوه چې ګواکې زما زوی (فرهاد) له ما غواړي ، چې ژوند یې وژغورم ، په سترګو کې مې اوښکې په خوځښت راغلې احساسات مې وخوټېدل ، له خپل زوی سره مې ژمنه وکړه ، چې یا به سر دربانديې بږدم یا به دې ژغورم . دې کوچني ویل ، چې زه (ملاکندهار) د دې لپاره راوستی یم چې پلار مې په یوه موضوع کې د یوه ملېشه سرتیري ضمانت کړی وو . دی په دې غوسه وو ، چې پلار مې ولې د ملېشه ضمانت کړی ، د هغې په بدل کې یې زه جګړې ته راوستی یم .

زه چې ظاهراً د چارواکو په څېر ښکارېدم او د دوی په ډله کې وم ، ماته ګوډه روسي ژبه مې هم زده وه ، روسي قوماندان ته مې اشاره وکړه ، چې د ده غم وخوره ، ورته مې وویل ، چې دا خو ماشوم دی ، دی څه کولی شي ؟

روسی قوماندان فکر وکړ ، چې زه هم کوم چارواکی یم ،خو دی هم ښه سړی وو ، الله (ج) د دې کوچني د ژغورنې لامل کړ ، دی راغی ، ماشوم یې ټانک ته پورته کړ او وېویل چې موږ له ده څېړنې کوو . دا یوه پلمه وه ، زه خبر شوم چې کوچنی یې

وروسته پرې اینښی وو ، ما هم همدا غوښتل ، چې روسانو وکړل. په دې بهیر کې د روسي پوځیانو مشر ډېر په غوسه شو چې دا ډول ظلم موږ ته د منلو نه دی ، موږ بې گناه ولسي وگړي نه وژنو ، ده ویل :

تاسو دیموکراتان نه ، بلکې قاتلین یاست .

روسي قوماندان په غوسه کې خپلو ځواکونو ته امر وکړ ، چې د جگړې له ډگره شاته او بېرته خپل مرکز ته ستانه شئ ! په دې سره صدیقي ، همکار او ډله یې ژر ژر له سیمې وتښتېدل ، چې (ملا کندهار) پرې بیا برید ونه کړي ، موږ هم راغلو . په دې ځای کې مې هم د همکار په نښه کې تېشه ووهله او کوچنی مې ترې وژغوره ، هغه چې وژل یې دده غوښتنه وه ، په دې سره یې ماته دامونه لا ډېر کړل .

یوه ورځ دوه بجې وې چې له دندې تازه کورته راغلم ، لور مې راغله چې اغاجانه ! په دروازه کې دې څوک غواړي ، ووتم گورم چې داکتر تاج محمد د کونړ ولایت اوسېدونکی او د خاد غړی ، چې ما له وړاندې څه ناخه پېژانده له موټر(جیپ) سره ولاړ دی ، راته یې وویل ، د والله جان (زموږ گډ ملگری وو) کوټې ته ځو او چای هلته څښو . ما ورته وویل ، کورته ځم

بوټان او پتهو رااخلم ، ده راته وويل ، چې کورته د تګ اجازه نه شته ، پوه شوم چې خبره خرابه ده او محمد آصف همکار راته کوم کار کتلی . د هيلې او وينا پر خلاف زه غني خېلو ته وېوړل شوم . دلته د خاد مديريت وو ، رانه يې لومړني مالومات واخېستل ، حيرانوونکې خو داوه ، چې دا د (خاد) ډېر غړي ما پېژندل او دوی زه پېژندلم ، ټول د واکمن نظام مامورين وو او په يوه ځای کې مو خپله دنده پرمخ وړله . کله چې مې ځان د يوه بندي په توګه وروپېژاند ، يوه تن چې زما مالومات يې ليکل او زه يې ښه نه پېژندلم ، راته وويل چې موږ فکر وکړ ، چې له مرکزه کوم پلاوی راغلی دی . زه يو پوخ ځوان وم ، ډېره مې خرپيله او غټ برېتونه مې لرل . د غني خېلو په مديريت کې مې درې ورځې تېرې کړې ، ډېر کړاو مې ونه ليد .

درې ورځې وروسته جلال اباد ښار ته رارون کړای شوم ، په لاره کې ټولو مېشتو امنيتي ځواکونو ته ويل شوي وو ، چې ډېر غټ اشرار ښار ته وړل کېږي ، د دې قوماندان د ازادولو لپاره اشرار هر ډول بريدکولای شي ، نو د احتمالي بريدونو لپاره امنيت ټينګ کړئ ! د مارکو بازار ته چې راورسېدو ملېشو امنيتي کمين نيولی وو ، د ملېشو مشر ، چې ما پېژانده ، موټر ته

راپورته شو او پوښتنه يې وکړه ، چې هغه د اشرارو غټ قوماندان څوک دی ؟ ما ورته وخندل ، چې هغه زه يم ! د ملېشې مشر په موسکا کې وويل ، چې دا خو د اوبونې (ابيارۍ) مدير صاحب دی ! زه په دې وخت کې د غازي اباد فارم د اوبونې يا اوبخور مدير وم .

له مارکو ، چې راروان شو ، بټې کوټ ته راورسېدو ، دلته هم ملېشه سرتيري جګړې ته چمتو ولاړ وو . د دې ملېشه سرتيرو نه هم ډېر يې زما کارګران وو ، دوی له ما پوښتنه وکړه ، چې مدير صاحب ته چېرته ځې ؟ ما ورته وويل ، چې هغه د اشرارو قوماندان ، چې تاسو ورته ولاړ يې ، زه يم ! دلته د (خاد) غړي دوه ورونه ، زما ډېر نږدې دوستان ، چې په مخکې مې کوچني رالوی شوي او ډېرې ميده پيسې مې هم ورکړې وې او ماته يې (کاکا) وايه ، قسيم او وسيم هم ولاړ وو ، د دې ترخنګ بل د (خاد) غړی ، الف نور هم ولاړ وو . دې ټولو زه ډېر له نږدې پېژندلم ، خو پخوا تر قوماندانۍ ، اوس چې قوماندان وم نه يې پېژندلم . په دې ځای کې دا خبر هم راکړل شو ، چې په روسي پوځونو کې ستا هغه مسلمان ، تاجکستانی ژباړن ملګری هم ووژل شو ، غم مې دوه برابره شو . له بټې کوټ علاقه دارۍ د

جلال اباد ښار پرلور وخوځېدو ، په ښار کې پروت د (خاد) د اطرافو لوی مدیریت ته وبوړل شوم ، چې د پوهنتون روغتون او سپین غر هوټل شاته سیمه ، د بهسودو سیند ته نږدې پروت وو د دې مدیریت مشر مې هم انډیوال وو ، مسري خان نومېده ، د بټي کوټ اوسېدونکی وو ، چې وړاندې د غازي اباد په فارم کې مورږ سره کارګر وو . ښه ډېر انډیوالان او ملګري مې لرل ، خو لږ یې میړني او نور یې ډېر بې ننګه وو . بیا د څېړنې او تحقیق مدیریت ته وروپېژندل شوم او څېړنې پیل شوې .

زما نېکمرغي په دې کې وه ، چې وړاندې مې د غازي اباد فارم د آمر محمدآصف همکار د کارونو په اړه ، د ولایتي کمیټې مرستیال (سرلوڅ) د عدل او دفاع مدیر (داکترګل محمد مومند) او د کنترول او نظارت مدیر (متین بټي کوټی) پوهولي وو ، په دوی کې لومړني دوه پرچمیان او وروستی یې خلقي وو ، درې واړه ښه اصولي خلک وو .

د څېړنو مدیریت ، چې څېړنې پیل کړې ، ما ورته یادونه وکړه چې وړاندې مې رسمي او اړوندو سرچینو ته مالومات ورکړي هغه راوغواړئ ، هغه یې راوغوښتل . څېړونکي (مستنطقان) یو امان نومېده او یو بل کابلی وو چې اوس یې نوم نه راځي .

په لومړي سر کې (کوټه کولپۍ) ته وروپېژندل شوم ، چې ډېر ځورونکی ځای وو . یوه توره کوټه وه ، کړکۍ څه ، چې د رڼا هېڅ څرک په کې نه وو . برېښنا پکې وه ، خو چې کله به لاړله نو فکر به مې کوو ، چې ړوند یم. شپه او ورځ به مې په دهلېزونو کې د خلکو له خوځېدو او تګ راتګ څخه مالوموله . ډوډۍ یې هم کوټې ته راوړله . ژمی او ساړه وو ، د ځان ګرمولو لپاره هېڅ نه وو ، سخت او یخ سیمیټي فرش او یوه خنبته وه چې له هغې مې د بالښت کار اخیست . پټو به مې نیم لاندې او نیم باندې کړ او ویده به شوم . درې وخته (سهار ، غرمه او مازیګر) به راوېستل کېدم ، لمونځ او اودس به مې وکړ او بیا به یې ننوېستلم .

درې وخته ، چې بهر وېستل کېدم ، نو همدا د معذرت وخت هم وو ، د معذرت لپاره به په کتار کې ودرېدو ، یو بل سره د ګړېدو اجازه نه وه ، له درې وخته پرته که به مو په کوټه کولپۍ کې د معذرت ستونزه پیداکوله ، حل یې ستونزمن وو . زه د ناروغۍ له کبله د خالي معذرت له ستونزې سره مخ وم، هېڅ چاره نه وه ، په یوه کوزه کې به مې خپله ستونزه حلوله او درې

وخته مې له ځان سره وېستله ، بهر به مې پاکوله او بيا به مې راوړله .

پينځه لس ورځې وروسته، څارخونې (نظارت خانې) ته واستول شوم ، دلته پينځه کوټې وې ، چې سياسي بنديان پکې ساتل کېدل . زه يې هم يوې ته وروپېژندلم . په دې کوټه کې ټول اته تنه اوسېدو . زه ، رحمت الله رحمت(خلقي) انورجان (افغان ملتی) سخي پاچا ، تورپاچا او انجينر معشوق چې دا وروستي درې تنه د (خاد) غړي او زموږ د ځار په موخه زموږ په کوټه کې ګمارل شوي او له موږ سره يوځای د بنديانو په څېر پراته وو . د نورو نومونه مې هېر دي . په دې کوټه کې د ژوند پرمهال له يو شمېر پېښو سره مخ شو، چې د يادلو وړ دي :

يوه شپه په بهسودو ولسوالۍ کې د ډېک زلمي په مشرۍ د مجاهدينو په يوه ډله دولتي ځواکونو بريد کړی وو او يو ځوان مجاهد يې ترې نيولی وو . دی يې زموږ کوټې ته راووست ، په ژمي کې يې د اوړي جامې پر تن ، هغه هم څيرې څيرې او ټپي وو ، ما خپلې جامې ورکړې . درې ورځې وروسته وېوړل شو ، ويل کېده ، چې محبس ته يې وړي ، خو چې چېرته لاړ الله (ج) پوهېږي .

په يوه بله پېښه کې ، يو ځوان چې دريشي يې پر تن وه ، زموږ کوټې ته راوړل شو ، ما وغږوه چې ولې يې نيولی يې ؟ ده وويل چې ګرم نه يم ، خو اعدامېږم .

په دې ډول په يوه بله پېښه کې ، څېړونکی (مستنطق) زموږ کوټې ته له دوو کوچنيانو سره راننووت ، دا دواړه کوچنيان ورونه وو ، يو يې (شير) نومېده چې نږدې اته کلن به وو ، هغه بل به د لسو کلونو په شاوخوا کې وو ، پلار يې ما لږ لږ پېژانده ګومان کوم (ګلالی) نومېده ، چې په ثمرخېلو کې چلوونکی وو. دوی مخالفو ډلو ته د درمل وړلو په تور ګرم شوي وو ، له دوی څخه مشر وېوړل شو ، د کوچني له سترګو غټې غټې اوښکې توېدلې او ډېر سخت يې ژړل . د دې کوچني معصوميت زه هم ژړولم ، خو له اوښکو تويولو او ژړا پرته مې نورڅه په واک کې نه وو .

په يوه بله پېښه کې ، هغه وخت چې درې تنه روسي پوځيان ، د ننګرهار له هوايي ډګره ورک شوي وو ، پينځه تنه هېوادوال په دې موضوع کې نيول شوي وو او دا يې هم زموږ کوټې ته راوستل ، دوی د ګل جان کلا (قلعه ګل جان) اوسېدونکي حاجي رحيم شاه ، د ده درې زامن ، غوث الدين ، حاجي امين

او بل وو ، همدارنگه د غوث الدین زوی او د حاجی رحیم شاه لمسی هم په دې ډله کې وو .

د پورتنیو پېښو تر څنگ زما خپله کیسه هم روانه وه ، څېړنې او پوښتنې رانه کېدلې ، ورځ تر بلې حالت ترېنگلی کېده ، یوه ورځ څېړونکو وویل ، چې دی ربښتیا نه وایی او اقرار نه کوي ، په تناسلي الې پورې یې له اوبو ډکه کوزه وتړئ ، چې اقرار وکړي ما سخت مقاومت وکړ او سخت ځواب مې ورکړ چې د کوم جرم اقرار وکړم ؟ په هر صورت بریالي نه شول . بل ځل یې استعلام راکړ ، چې د کوم سیاسي غورځنگ غړی یې او له مخالفینو سره څه اړیکی لرې ؟ ما ورته ولیکل ، چې د هېڅ کوم سیاسي غورځنگ غړی نه یم او له مخالفینو سره هم کوم اړیکی نه لرم . بیا یې راته ولیکل ، چې که له کوم مخالف سیاسي غورځنگ سره دې اړیکی یا غړیتوب ثابت شو ، جزا به دې څه وي ؟ ما ورته ولیکل ، اعدام .

دوه ورځې وروسته بیا د څېړونکو دفتر ته د څېړنې لپاره وغوښتل شوم ، یوه پېژندپاڼه (کارت) په میز پرته وه ، ماته یې وویل ، چې تا خو ویل ، چې زه د کومې سیاسي ډلې غړی نه یم دا پېژندپاڼه د چا ده ؟ دا پېژندپاڼه د حزب اسلامي اړوند او زما

په نوم جوړه شوې وه . ما ورته وویل ، چې دا پاڼه کوردینال (نشان انگشت) ته واستوئ ، چې مالومه شي د چا ده ؟ دوی غوښتل ، چې زه پاڼې ته گوتې وروړم ، چې نښه یې پرې راشي خو زه یوه وم او دا کار مې ونه کړ . په پېژندپاڼه یا کارت کې زما دنده د اوبونې مدیر کښل شوې وه ، زه موسکی شوم او دوی نه مې وپوښتل ، چې دا د مخالفینو د ... باغ چېرته دی ، چې زه دې هلته د اوبونې مدیر اوسم ؟ په دې کارت کې باید زما دنده راکټ چي ، پیکاچي او نورې پوځي دندې وای نه دا . په دې سره یوه څېړونکي کارت واخېست او بل ته یې وروغورځاوه چې کوټه اوجعلي دی . د کارت لیک چې مې ولید ، د غني خیلو د خاد مدیر(سیداعظم) لیکلی وو، یوه شوم چې د محمدآصف همکار او د هغه د خادي همکارانو کار دی .

له ډېرو کړاوونو وروسته ، مې براعت ترلاسه او خوشې شوم . څو ورځې وروسته ، د دندې اخېستلو لپاره ، د داکتر خدایداد بشرمل دفتر ته ورغلم او خپله عریضه مې ورکړه ، بشرمل تر روغبړ او هرکلي وروسته ، پوښتنه وکړه چې ستا د نېونې پر وخت دې کور وپلټل شو ؟ ته وپلټل شوې ؟ ماورته ځواب کې وویل ، نه . بیا یې وویل ، د څېړنو په بهیر کې کوم سند درباندې

جوت شو؟ ما وویل ، وو د حزب اسلامي یوه کوټه پېژندپاڼه .
داکتربشرمل په حېرانتیا سره بیا وپوښتل ، څه ، د چا کارت ؟ ما وویل ، حزب اسلامي . ده وویل ، بد کوي ، دوی خو ماته ویلي وو ، چې ته شعله یي یې ، نږدې مو ستا د اعدام امر صادر کړی وو .

کله چې مې ښاغلي بشرمل ته د معصومیت او بې ګناهۍ کړاوونو او بندي خانې کیسه کوله ، سګرټ یې څښه ، له سترګو یې اوښکې راتوی شوې ، غمجن ښکارېده ، پوه نه شوم ، چې د سګرټو لوګي او که زما غمجنې کیسې یې اوښکې توی کړې ،خو په اغلب ګمان ، زما کیسې ژړولی وو ، ځکه وروسته ما ښه وپېژاند .

داکتر خدایداد بشرمل راځنې وپوښتل ، چې همکار سپی خو نه شته ، اوس په غازي اباد فارم کې څوک آمر دی ؟ ما ورته وویل شمشیرخان . همکار دا وخت په یوه بمي برید کې ټپي او د درملنې لپاره روسیې ته استول شوی وو . داکتر بشرمل ، زما د ګمارنې په موخه ، یو ځانګړی لیک شمشیرخان ته ولیکه او هلته یې په پښتو ژبه داسې کښلي وو (ملګری شمشیرخان ! د لیک دروړونکی در معرفي شو، په راتلونکي کې یې هېڅوک ځورولی

نه شي ، که چا وغوروه ، نو له دې ولايت به تبديل کړای شي).
زما په عريضه يې د کانال رياست ته داسې وليکل (ملګری اخلاص ! نومړی تاسې ته در معرفي شو ، چې په غازي فارم کې په يو ښه پوست کې وګمارل شي او همکار هم وپوهول شي چې د نومړي د سرګردانۍ لامل نه شي). کله چې دا رسمي احکام ، زما يو نږدې ملګري (انجينر مجيد) چې د کامې ولسوالۍ اوسېدونکی او د (پرچم) اړخ غړی وو وليدل ، حيران شو چې دا خو ښاغلي بشرمل همکار ستا په موضوع کې رسمي تورن کړی دی . په دې سره بيا په دنده وګمارل شوم او بيا مې د هېواد د کرنې ، ونو او باغونو خدمت پيل کړ .

پای

د لیکوال لنډه پېژندنه :

ښاغلی شاه محمود کډوال د ګل حمید خان زوی ، آر ټاټوبی یې د لغمان ولایت د کټل کلی دی . پر ۱۳۵۹لمریزکال د ننګرهار ولایت د بټي کوټ ولسوالۍ د غازي اباد په فارم کې زېږېدلی دی .

لومړنۍ زده کړې یې د غازي اباد په لېسه ، منځنۍ یې د نجم المدارس په عالی مدرسه او ثانوي هغه یې د هډې فارم په لېسه کې په ۱۳۷۵ لمریز کال کې بشپړې کړې دي .

کډوال په ۱۳۸۱ ل کې د کانکور ازموینې له لارې ، د کابل پوهنتون ، د ژبو او ادبیاتو پوهنځي ته بریالی شو ، هلته یې پښتو څانګه د زده کړې لپاره غوره کړه . لږ وخت وروسته یې ځان د ننګرهار پوهنتون د ادبیاتو پوهنځي پښتو څانګې ته تبدیل کړ او هلته یې خپله زده کړه پیل کړه . نوموړی د خپلې زده کړې په بهیر کې ، له پیله تر پایه ، په لومړۍ درجه کې وو او په همدې درجه پر ۱۳۸۵ لمریز کال ، له هغې څانګې او پوهنتونه فارغ شو .

له فراغت وروسته ، په ۱۳۸۵ لمریز کال ، په بغلان پوهنتون کې د کادري غړي په توګه وګمارل شو او هلته د ښوونې اوروزنې

پوهنځي په پښتو څانګه کې په ښوونه بوخت شو . د دې تر

څنګ په ۱۳۸٦ لمریز کې ، د ښوونې او روزنې پوهنځي

مرستیال او په ۸۷ - ۱۳۸۸ کلونو کې ، د پوهنتون اداري

مرستیال وو خو وروسته یې ځان له اداري دندو ګوښه او په

ښوونه بوخت شو.

کډوال ددې ترخنګ ، چې د پښتو ژبې او ادب یو څانګوال

غړی دی ، په ژورنالیزم ، انګلیسي ژبه او کمپیوټر کې یې هم

لنډ مهالې زده کړې دي . کله نا کله یو نیم شعر او بېلابیلې

ټولنیزې لیکنې هم لیکي . د دري ترڅنګ په انګلیسي او اردو

ژبو هم پوهېږي . د دې اثر سربېره یې لاندې اثار چاپ شوي

دي :

۱ - سندریزې ساندې (شعري ټولګه) .

۲ - ګړنې ، څرګندنې او نومونې (اصطلاحات او محاورې) .

۳ - د عبدالحمید مومند د شاعرۍ ترنګونه ، څېړنیز اثر .

درنښت

انجینر ایمل حمید